

nové služby, knihy, akce a další zajímavosti online

e-zpravodaj

Národní knihovny ČR

ročník 9 | číslo 2 | 2022
březen-duben

CO JE NOVÉHO

Příručka pro uživatele
Národní digitální knihovny

Hlasujte v anketě
Dotaz roku 2021

Srdce knihovny:
Bibliotheca nationalis

PŘEDSTAVUJEME

Rozhovor
s PhDr. Zdeňkem Bartlem

ZAJÍMAVOSTI A TIPY

Honzíkova cesta do NKF

e-zpravodaj Národní knihovny ČR
ročník 9 | číslo 2 | 2022 | březen–duben
dvouměsíčník

adresa vydavatele a redakce

Národní knihovna ČR, Klementinum 190, 110 00 Praha 1,
IČ 00023221, DIČ CZ00023221
e-mail: e-zpravodaj@nkp.cz
telefon: 221 663 279 (H. Vajnerová),
221 663 252 (S. Vondráková)

výkonná redakce

Hana Vajnerová, Soňa Vondráková

redakční rada

Martina Košanová (předsedkyně),
Karolína Košťálová, Lenka Maixnerová, Petra Šťastná

grafické zpracování

Tereza Eliášová

příspěvky připravili

Lukáš Babka, Zdeněk Bartl, Markéta Cerhová,
Marie Haškovcová, Hana Hlušíčková, Jana Hrzinová,
Kateřina Janatková, Zuzana Kopečná, Karolína Košťálová,
Jan Lukavec, Hana Nemeškalová, Lucie Šénvajc,
Petra Šťastná, Hana Vajnerová, Jan Vojtíšek,
Soňa Vondráková

obrazová dokumentace

Markéta Cerhová; heraldika-terminologie.cz;
Karolína Košťálová; Lucie Šénvajc, Národní digitální
knihovna; Odbor komunikace NK ČR; Odbor služeb NK ČR;
Oddělení rukopisů a starých tisků NK ČR; Slovanská
knihovna; Jaroslav Sojka; Jan Vilímecký; VitVit; Výstavní
oddělení NK ČR; Webarchiv NK ČR; Wikipedie;
www.digitalniknihovna.cz; www.nkp.cz

e-zpravodaj NK ČR je dostupný na adrese
e-zpravodaj.nkp.cz

obrázek na titulní straně

J. G. Krünitz, Oeconomisch-technologische Encyclopädie
(frontispis)

Co je nového — 3

Provoz knihovny v březnu a dubnu

Nový ceník NK ČR

Příručka pro uživatele Národní digitální knihovny

Školení pro uživatele Referenčního centra

Z klementinských pokladů

*Přednášky Oddělení rukopisů a starých tisků
NK ČR v březnu a dubnu*

Knížní novinky aneb v NK ČR knihy také vydáváme

Hlasujte v anketě Dotaz roku 2021

Srdce knihovny: Bibliotheca nationalis

Posun časové hranice u děl v NDK-DNNT

Představujeme — 6

Rozhovor s PhDr. Zdeňkem Bartlem

Nová služba – poskytnutí digitalizátů
z Národní digitální knihovny

Výzkum národních bibliografií – DARIAH
BiblioData WG Meeting

Zajímavosti a tipy — 9

*Co čte knihovník? / Lenka Pořízková, Jiřina Šmejkalová (ed.):
Co jsou dějiny knihy? : Antologie textů k dějinám a teorii
knížní kultury*

Honzíkova cesta do NKF

Historické události z let končících dvojkou v Kalendáři
historickém Daniela Adama z Veleslavína

Zveme vás — 12

Budoucnost v bublinách 2

Česko-baltské literární století

Božena Němcová. Osobnost – dílo – mýtus

V nejhlubší úctě

Ars poetica, literární podvečer věnovaný Blaze Dimitrovové

Exponáty měsíce března a dubna

Co je nového

Provoz knihovny v březnu a dubnu

Vážení čtenáři, knihovna bude pro veřejnost uzavřena v době velikonočních svátků 15.–18. dubna. Podrobný přehled provozní doby najdete [zde](#).

Nový ceník NK ČR

Od 10. ledna 2022 začal platit nový [Ceník placených knihovnických a informačních služeb a poplatků NK ČR](#). Jaké novinky se v ceníku objevily?

Pokud jste si **rezervovali knihu**, která je aktuálně vypůjčená, vždy vás informujeme ve chvíli, kdy se tato kniha vrátí z předchozí výpůjčky. Tato oznámení zasíláme e-mailem, můžeme vám je poslat i poštou nebo vám zatelefonovat. E-mailem **oznámení o rezervaci** nabízíme zdarma. Poplatek za oznámení poštou nebo telefonicky je však nově 19 Kč.

Změna se týká také **rešerší**, u nichž je nyní cena 100 Kč za každou započatou půlhodinu práce.

Knihu z jiné knihovny si můžete objednat i sami na portálu Knihovny.cz, a to prostřednictvím služby **ZÍSKEJ**. Poplatek za tuto službu je nutné uhradit online platební kartou a vychází z [ceníku služby ZÍSKEJ](#), aktuálně jde o 70 Kč.

Využíváte službu **EOD**, jejímž prostřednictvím si můžete na objednávku nechat digitalizovat knihy vydané do roku 1900? Většinu takto zhotovených e-knih doručujeme objednateli prostřednictvím odkazu, ze kterého si e-knihu stáhne. Pokud preferujete zaslání e-knihy poštou na CD/DVD, pak je dobré si všimnout, že pro tento typ dodání se s novým ceníkem **zvýšily ceny**.

NK ČR nově nabízí možnost objednat si **hromadný export vybraných dokumentů z Národní digitální knihovny**. Více informací naleznete v tomto čísle e-zpravodaje.

V ceníku nově najdete i poplatky spojené se **zapůjčením a ztrátou zámku** pro šatní nebo úložné skříňky a také poplatky za **pronájem úložné skříňky ve Studovně vědeckých pracovníků**.

Karolína Košťálová

Příručka pro uživatele Národní digitální knihovny

Narazili jste na Národní digitální knihovnu a nejste si jistí, jak v ní máte vyhledávat? Co všechno můžete a kde už při jejím využívání existují určité limity? Případně jste se zarazili u označení „díla nedostupná na trhu“ a nevíte, jak dál? Na stránkách NK ČR najdete nově [příručku pro uživatele Národní digitální knihovny](#), která by vám mohla zodpovědět řadu otázek spojených s NDK. A pokud přeci jen nenajdete? [Kontaktujte nás](#), rádi vám odpovíme a další informace do příručky přidáme.

Karolína Košťálová

Příručka NDK

Školení pro uživatele Referenčního centra

Ztrácíte se v záplavě katalogů, databází a licencovaných zdrojů? Potřebujete najít zdroje pro vaši práci, ale nevíte, jak na to?

Nově koncipovaná školení Referenčního centra jsou vhodná jak pro zcela nové uživatele, kteří se chtějí naučit efektivně se orientovat a naplno využívat potenciál bohaté nabídky elektronických zdrojů, které máme k dispozici, tak také pro stávající čtenáře, kteří si chtějí oprášit své znalosti. Na školení se dozvíte ty nezákladnější a nejdůležitější informace o informačních zdrojích a poradíme vám, jak je jednoduše a efektivně využívat, abyste našli cenné zdroje pro vaše studium či práci.

Školení je možné absolvovat po předchozí dohodě v Referenčním centru nebo online z pohodlí domova, kdykoli v průběhu dne.

Naše školení jsou tu pro vás. Neváhejte a poďte s námi proniknout do tajů elektronických informačních zdrojů! Více informací najdete [zde](#).

Kateřina Janatková

Z klementinských pokladů

Přednášky Oddělení rukopisů a starých tisků NK ČR v březnu a dubnu

1. 3. a 5. 4. 2022 | od 17.00
zasedací sál, 1. patro (vchod A)
vstup zdarma

Cyklus pokračuje březnovou přednáškou Kamila Boldana s názvem **Klementinský kodex z knihovny krále Matyáše Korvína**, jež seznámí návštěvníky nejen s obsahovou skladbou a nádhernou vnější podobou slavné knihovny mocného panovníka, ale ve druhé části se vydá po stopách dvou „korvínek“, které se dostaly do Čech.

Na dubnové přednášce s názvem **Krunitzova Oeconomische Encyclopädie a fenomén vydávání encyklopedií v 18. století** představí Lucie Heilandová všeobecnou encyklopedii Johanna Georga Krunitze, která byla ve své době unikátním počinem. Pozornost bude věnována berlínskému vydání encyklopedie a jejímu brněnskému patisku i roli, kterou encyklopedie hrály v době osvětenství.

Na každou z přednášek navazuje exponát měsíce vystavený po následující měsíc v předšálí Všeobecné studovny.

Více k přednáškám naleznete na webu NK a sociálních sítích.

Jan Vojtíšek

Knižní novinky aneb v NK ČR knihy také vydáváme

... PAPÍR A OLOVO...

HUDEBNINY VYDANÉ TISKEM
V PRAZE V 19. STOLETÍ ZE SBÍRKY
HUDEBNÍHO ODDĚLENÍ NÁRODNÍ
KNIHOVNY ČESKÉ REPUBLIKY

Ludmila Šmídová

Publikace otevírá specifickou problematiku hudebních tisků vydávaných v Praze v 19. století. Úvodní stať ve stručnosti představuje sbírku hudebního oddělení NK ČR, v níž jsou tyto hudebniny uloženy, a její původ. V první kapitole se soustředí na hudební repertoár, s nímž se v dobových hudebninách můžeme setkat, v konfrontaci s poznatky hudební historiografie. Navazující text odkrývá, jak na skladbu tištěného repertoáru nahlíželi někteří vzdělaní hudebníci a kulturně uvědomělé osobnosti 19. století. Další kapitoly se soustřeďují na knihovědnou stránku a snaží se poodhalit tajemství používaných notografických technik, jež se ve sledovaném období na základě nejrůznějších experimentů dynamicky rozvíjely. Seznamují rovněž s knihkupci, nakladateli, rytci, litografy a tiskaři, kteří hudebniny vytvářeli a šířili. Publikace zaujme reprodukcemi hudebnin a odkazy na konkrétní notové tisky prezentované většinou s podrobnějšími komentáři v poslední části publikace – v katalogu vystavených hudebnin.

Národní knihovna ČR, Praha 2021,
1. vydání, 80 stran
ISBN 978-80-7050-743-8 (brož.)

PROJEKT S KNÍŽKOU DO ŽIVOTA (BOOKSTART) A LOGOPEDICKÁ PREVENCE

METODICKÁ PŘÍRUČKA
PRO PRÁCI KNIHOVEN

Alena Hlavinková, Marie Rupcová
a Jarmila Válková

Projekt má za cíl zapojit do aktivit knihovny nejen rodiče, ale společně s nimi i jejich děti, a to od útlého věku až do jejich šesti let. Svaz knihovníků a informačních pracovníků České republiky (SKIP ČR) připravuje každý rok metodickou příručku, v níž lze najít nejen praktické informace o projektu a jak jej v knihovnách realizovat, ale i spoustu nápadů, námětů a scénářů na setkání rodičů a nejmenších čtenářů v knihovnách. Důležitým tématem této příručky je pak možnost knihoven působit v rámci tzv. logopedické prevence.

Národní knihovna ČR – Knihovnický
institut, Praha 2021, 1. vydání,
91 stran, neprodejné
ISBN 978-80-7050-752-0 (brož.)
a ISBN 978-80-7050-753-7 (pdf)

INTERKULTURNÍ KNIHOVNICTVÍ

Brožura je zaměřena zejména na potřeby nově přichozích migrantů a lidí, kteří neovládají plynule český jazyk. Cílovou skupinou interkulturních knihovnických služeb v nejširším pojetí jsou tedy všichni členové kulturně různorodé společnos-

ti. Informovanost majoritní společnosti a prostor pro vzájemný kontakt jsou pro bezproblémové fungování v dané lokalitě stejně důležité jako samotná snaha o začlenění ze strany menšin. Každá knihovna se pak může zaměřit na určité oblasti na základě analýzy potřeb v dané lokalitě. Příručka navazuje na metodiky sekce Bezbariérová knihovna. Na rozdíl od nich však nemá za cíl nabídnout ohodnotitelný standard, chce být pouze inspirací a nápovědou.

Národní knihovna ČR – Knihovnický
institut, Praha 2021, 1. vydání,
32 s., neprodejné
ISBN 978-80-7050-755-1 (brož.)
a ISBN 978-80-7050-756-8 (pdf)

Hlasujte v anketě Dotaz roku 2021

Na začátku každého roku vás již tradičně zveme k volbě Dotazu roku služby Ptejte se knihovny. I letos si vás dovoluujeme zlákat, abyste nám pomohli vybrat ten nejzajímavější dotaz z roku 2021.

Bude to ten, který vysvětluje postavení hodinových ručiček na ciferníku? Dotaz zabývající se vzdálenostmi ve vesmíru, Williamem Shakespearem a jeho vztahem k Čechám, dějinami očkování, nebo architekturou ve Washingtonu? Nebo máte jiného favorita?

Plné texty dotazů a odpovědí i s možnostmi hlasování jsou přístupné na stránkách [Ptejte se knihovny](#) po kliknutí na banner „[Hlasujte pro nejlepší dotaz roku 2021](#)“.

Zde jsou letošní nominované dotazy, tak neváhejte, vybírejte a hlasujte!

1. [Urbanismus Washingtonu](#)
2. [Jak se pozná, že objekt \(hvězda\) je vzdálen například 1000 světelných let?](#)
3. [Mechanismus hodin](#)
4. [Shakespeare a Čechy](#)
5. [Moderní verze Hippokratovy přísahy](#)
6. [Barokní účesy](#)
7. [Dějiny očkování](#)
8. [Je možné slyšet trávu růst?](#)
9. [Podoba proroka Mohameda](#)

Hana Nemeškalová

Srdce knihovny: Bibliotheca nationalis

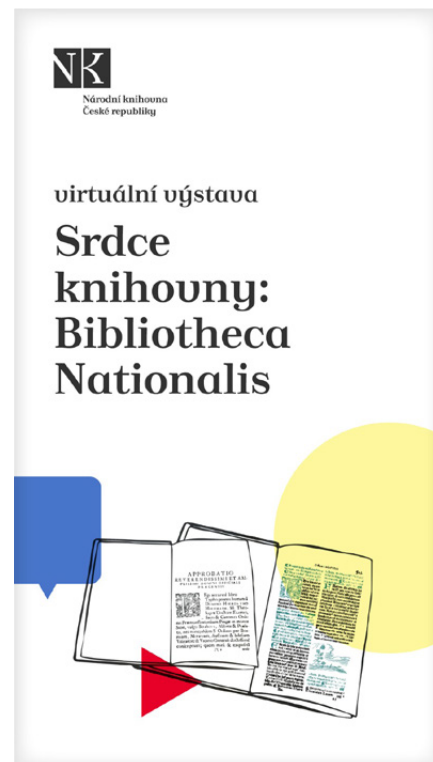
Rok 1777 byl pro české knihovnictví významným milníkem, dne 6. února toho roku vydala Marie Terezie dekret, jímž ustavila c. k. Universitní knihovnu se sídlem v Klementinu, první veřejnou knihovnu u nás. Její sbírky se staly historickým jádrem fondu dnešní Národní knihovny. K příležitosti tohoto výročí vznikla virtuální výstava s názvem *Srdce knihovny: Bibliotheca nationalis*. Expozice přináší zajímavé informace o vzniku knihovny včetně sbírky Bibliotheca nationalis, založené bibliotekářem Karlem Rafelem Ungarem. Sbírkou obsahuje bohemika čili svazky od významných českých autorů v Čechách vydané, česky napsané či zabývající se českou problematikou, a přehledně tak prezentuje českou literární produkci. Pozornost je věnována i příběhům konkrétních vlastníků knih a upoutá bohatý autentický obrazový materiál.

Tým autorek vytvářel výstavu přes osm měsíců a pečlivě vybíral informa-

ce i zajímavosti. „Porozumění starým tiskům není snadné a je potřeba se na jednotlivé prvky v knihách naučit pečlivě dívat. Proto jsme velkou energii vložily do vytvoření animace, která návštěvníky seznámí s hlavními prvky ve starých tiscích a usnadní jim porozumění,“ dodává ke složitě připravě Tereza Paličková z Oddělení rukopisů a starých tisků Národní knihovny.

Expozice je jedním z výsledků projektu NAKI II „Virtuální rekonstrukce rozptýlených provenienčně bohemikálních knižních celků v tuzemských i zahraničních knihovnách“, na kterém Národní knihovna spolupracuje s Národním památkovým ústavem a Knihovnou Národního muzea. Výzkum je zaměřen na průzkum, evidenci a identifikaci knižních proveniencí, dějiny čtenářství a knižní kulturu obecně.

Lucie Šěnvajc

Posun časové hranice u děl v NDK-DNNT

S novým rokem dochází ve službě Díla nedostupná na trhu (DNNT) k několika posunům časových hranic, kdy může být konkrétní dokument zpřístupněn a v jakém režimu. Služba DNNT umožňuje přístup k digitalizovaným dokumentům ve dvou režimech – díla přístupná vzdáleně a díla přístupná pouze ve studovněch zapojených knihoven přes DNNT terminály. Toto se týká jak monografií, tak i periodik. Vzdáleně zpřístupněny byly nově monografie s rokem vydání 2001 a stejný posun o rok nastal u čísel periodik zpravidla vydaných v roce 2011. Horní hranice zpřístupnění je klouzavá a posouvá se s každým rokem. U periodik je podle autorského zákona nastavena lhůta 10 let od vydání, u monografií na základě uzavřeného memoranda 20 let po vydání. Novější tituly podléhají terminálovému zpřístupnění, přičemž horní hranice toho-

to přístupu je rok 2007. Seznam knihoven s terminálovým přístupem lze nalézt na adrese <https://ndk.cz/knihinst>.

V Národní digitální knihovně také s každým novým rokem probíhá zveřejňování děl autorů, jejichž autorská práva k danému roku vypršela. Zpřístupněno bylo více než 600 děl. V letošním roce mezi zveřejněnými autory můžeme nalézt například Zdeňka Václava Tobolku. „Otec české knihovny“ je nyní v digitální knihovně zastoupen více než čtyřiceti volně dostupnými tituly. Z básníků je pak nejvýrazněji zastoupen Jiří Karásek ze Lvovic, reprezentovaný v digitální knihovně více než padesáti tituly, z nichž je většina již volně dostupná. Dalšími významnými osobnostmi jsou český básník Konstantin Biebl a teoretik a kritik umění Karel Teige. Mezi nově zveřejněné autory patří i Alois Rada, ředitel první stálé praž-

Máme knihy,
které už jinde
nenajdete

DN
NT
Díla nedostupná
na trhu

www.dnnt.cz
#couzjindenenajdete

ské loutkové scény a autor mnoha loutkových her pro malé i velké. Nově zpřístupněna jsou i díla překladatelů. Mezi ty patří namátkou překlady díla Alexandra Dumase od Jana Sajíce. Ilustrátoři jsou zastoupeni dílem Miloše Slováka, autora nejen několika knižních ilustrací, ale také mnoha reklamních plakátů, mezi něž patří i slavný „Thymolinový úsměv“.

Mimo zástupců z oblasti kultury se zde objevují i osobnosti politického života a vědecké kapacity, jako československý politik a člen prvního československého odboje Vojta Beneš nebo přední český matematik a fyzik Bohuslav Hostinský.

Jana Hrzinová

Rozhovor s PhDr. Zdeňkem Bartlem

PhDr. Zdeněk Bartl je v knihovnickém světě spjat s tematikou autorit v katalogizační praxi, především autorit jmenných. Jmenné autoritní záznamy obsahují především preferovanou podobu jména a jeho různé varianty, obor působnosti osobnosti a další údaje, které pomáhají jednoznačně určit autora a přiřadit ho ke správnému dílu.

Stál u zrodu báze Národních autorit, spravované v Národní knihovně ČR, jež obsahuje kromě jmenných autorit také autority věcné (tematické, geografické, formální) a názvové. Více než 25 let působil na pozici vedoucího Oddělení národních jmenných autorit.

Co bylo podnětem pro vznik Oddělení národních jmenných autorit a jaké byly pracovní začátky?

V druhé polovině devadesátých let minulého století k nám do Čech začínaly pronikat informace o tvorbě autoritních záznamů, potažmo databází a jejich užívání v katalogizační praxi knihoven. Byl jsem do roku 1995 zaměstnán jako vedoucí knihovny Památníku národního písemnictví (PNP) a věděl jsem, že v tamním archivu je uložena pozůstalost Jaroslava Kunce a v jejím rámci se tam nachází i jeho kartotéka českých spisovatelů. A mně přišlo, že by tato kartotéka mohla být ideálním základním kamenem báze autorit a zároveň jsem si myslel, že by mohl i díky tomu PNP hrát významnější roli v rámci celé sítě knihoven. Ukázalo se však, že živná půda pro takovouto myšlenku v PNP nebyla, a tak jsem si takřkajíc sbalil projekt použití Kuncovy kartotéky na tvorbu autorit pod paži a nabídl ho Národní knihovně. Znal jsem se s dr. Stoklasovou a díky jejímu pochopení a zaujetí pro vše nové, progresivní jsme se nakonec domluvili na přestupu do Národní knihovny do jejího odboru. Zpočátku jsem byl sám, jediný pracovník referátu jmenných

autorit. Začal jsem se intenzivně věnovat převodu kartotéky do databázové podoby (přes OCR a digitalizaci). Postupně bylo možno, díky přízni dr. Stoklasové, která si uvědomovala význam tvorby autorit pro národní bibliografii a katalogizační praxi obecně, posilovat mé pracoviště personálně, až se z referátu stalo regulární oddělení s nynějšími sedmi úvazky. K tomuto stavu ale byla potřeba nejdříve ujit přes pětadvacet let intenzivní práce (např. adaptací katalogizačních pravidel AACR2, poté RDA, formátu MARC21, konstitucí kooperativního modelu tvorby a využívání národních jmenných autorit atd.)...

Co považujete za významné milníky za dobu vytváření souboru národních jmenných autorit?

Kromě založení samotného útvaru pro tvorbu jmenných autoritních záznamů bylo nesmírně důležité, že se podařilo přesvědčit zásadní množství knihovnic, knihovníků a management rozhodujících knihoven o důležitosti, významu a nezbytnosti využívat v katalogizační praxi autority. V letech 1997–98 jsem absolvoval mnoho vystoupení na tato témata na seminářích a konferencích po celé republice. Díky tomu se na přelomu tisíciletí zformoval základ dnešního kooperativního sdružení knihoven. Tehdy za účasti všech krajských a několika málo městských knihoven. A tento počet patnácti knihoven se postupně, i díky grantovému programu Ministerstva kultury ČR VISK (konkrétně podprogramu VISK9/II) rozrostl do současného počtu několika desítek kooperujících knihoven všech druhů a typů. Jejich přehled je k dispozici na webovém portálu Národních autorit ČR (<http://autority.nkp.cz>) v sekci Kooperace.

Dalším, a to přímo zásadním krokem byla adaptace komunikačního protokolu Z39.50 do českého prostředí, za což patří velký dík Ing. N. Andrejčkové a firmě Cosmotron Bohemia. Bez jejich přispění bychom si v tom, tehdy tak roztržštěném SW prostředí, které v českých knihovnách té doby panovalo, ani – omlouvám se za ten výraz – „neškrtili“. Implementací tohoto protokolu jsme mohli zahájit opravdu online režim tvorby a využívání autoritních záznamů.

Za zásadní také považuji ustanovení samostatného podprogramu VISK9/II a nastavení podmínek, za kterých se mohly knihovny ucházet o grantovou podporu své snahy zapojit se do sdružení spolupracujících knihoven. Finanční prostředky knihovny mohly čerpat zejména na pořízení protokolu Z39.50. Ten jim umožňoval online spolupráci, která je zásadní podmínkou zapojení se do kooperace. Samozřejmě vedle ochoty vytvářet autoritní záznamy a zasílat je do centrální báze národních jmenných autorit, kterou od počátku spravuje NK. Oddělení národních jmenných autorit NK (ONJA) v rámci téhož projektu zajišťovalo a zajišťuje metodickou podporu kooperace.

Když se bavíme o milnících, tak nemohu nezmínit i okamžik přijetí/začlenění NK ČR, resp. báze národních jmenných autorit, do mezinárodního projektu VIAF (Virtual International Authority File) pod patronací Library of Congress. NK ČR se stala jednou z prvních, konkrétně pátou v pořadí přijatou knihovnou. Dnes už je ve VIAF začleněno 67 národních knihoven a nejrůznějších institucí.

Jakým způsobem spolu jednotlivé knihovny spolupracují?

Na co můžeme být pyšní, je náš kooperativní model. Když říkám „my“, nemyslím tím ani ONJA, ani samotnou NK, ale nás knihovníky, knihovnice a knihovny ČR, jež se postupně do spolupráce v uplynulých letech zapojili. Už to, že existuje dobrá vůle spolupracovat v tak různorodém prostředí, je úctyhodné. Mohu celkem porovnávat se zahraniční situací a velmi často jsem na konferencích, v kuloárech či na stážích v zahraničí musel kolegy podrobně seznámat, jak to, že nám spolupráce tak bezvadně funguje. A neřídka jsem slyšel slova chvály a obdivu. Na to mohou být české knihovny bezesporu pyšné. Model kooperace je nastaven tak, aby mohla kterákoliv knihovna, která se rozhodne spolupracovat na tvorbě a využívání autorit, k takovéto spolupráci přistoupit. Samozřejmě za předpokladu, že se zaváže dodržovat dohodnuté HW a SW podmínky a standardy spolupráce. Takže mezi kooperujícími knihovnami můžeme najít jak oborové centrální knihovny, tak malé, ústavní knihovny AV ČR, fakultní knihovny

českých univerzit a vysokých škol, krajské knihovny i veřejné knihovny z malých měst naší republiky.

Které informační zdroje jsou základními pilíři při dohledávání konkrétních autorů?

Od samého počátku existence spolupráce na tvorbě a využívání autorit jsem zdůrazňoval, že tvorba autorit je pevně svázána s katalogizací, že jsou to spojitě nádoby a zabývat se jedním, bez vazby na to druhé, by byl knihovnický nonsens... Primárním zdrojem informací pro vytvoření autoritního záznamu je samotná katalogizovaná kniha. Informace na záložce obálky, v doslovu či úvodu knihy byly a vždy budou neocenitelným zdrojem informací, protože jsou v přímé, nepochybné návaznosti na autora. No a pak už existuje nepřehledné množství informačních zdrojů, více či méně relevantních, které se používají pro zjišťování nebo ověřování základních biografických informací o tom kterém konkrétním autorovi. Z knižních zdrojů jsou cenným zdrojem nejrůznější (literární, ale nejen to) slovníky a encyklopedie, publikace typu „Kdo je kdo“ či přehledy regionálních osobností. Internet pak samozřejmě nabízí téměř nepřehledné množství zdrojů pro dohledávání informací. Nutno říct, že tu ale hrozí nebezpečí „falešných“ dat o autorech. Ať už vlivem

záměny jednoho „Františka Nováka“ za jiného, nebo přímo nevěrohodných/chybných informací... Nenahraditelným zdrojem biografických informací o příslušných (zahraničních) autorech jsou samozřejmě přímo partnerské zahraniční báze autorit.

Spolupracujete s Wikipedisty anebo jinými zájmovými uskupeními?

Ano, navázání spolupráce s Wikipedií bylo dalším významným krokem. Už řadu let jsou Wikipedie a báze národních jmenovaných autorit navzájem propojeny (z hesla na Wiki se přes ikonku můžete rovnou prokliknout do katalogu NK ČR a z webové aplikace jmenovaných autorit se dá prohlížet heslo ve Wikipedii). V posledních pár letech jsme prohloubili spolupráci na úrovni Wikidat. Jestli se nemýlím, tak takovýchto spoluprací národních variant Wikipedie s národními autoritami na světě moc nenajdete...

Máte nějaké oblíbené momenty spojené s vaším působením v NK?

Byla jich určitě celá řada, ale já bych rád spíše zmínil přízeň, které se ONJA dostávalo jak od B. Stoklasové, která bývala výraznou osobností v NK, tak i od E. Lichtenbergové, která leta stála a stojí ve vedení Odboru zpracování fondů NK, kam ONJA organizačně spadá. A v neposlední řadě musím zmínit kolegyně a kolegy

z ONJA. Bylo mi potěšením „šéfovat“ tak milým, pracovitým a přátelským lidem. A není to ode mne žádná fráze!

Jaké máte další plány po odchodu do důchodu?

Po celou dobu svého profesního života jsem se s velkým nasazením a entuziasmem věnoval odborným i pracovním výzvám, které přede mnou v tom dlouhém profesním životě vyvstaly. A profese knihovníka mi dělala radost a vykonával jsem ji s potěšením a vnitřním zadostiučiněním. Podařilo se mi v podstatě dosáhnout na vrchol odborné „pyramidy“. Tato životní etapa pro mne skončila a jiná je přede mnou. A já si ji užívám opravdu vrchovatě! Mám se báječně. Užívám si průhledu z oken na nekonečné křivoklátské lesy, procházek po okolí bydliště, užívám si, že mohu číst, jak dlouho chci, knihy z vlastní, docela bohaté, knihovny, s potěšením poslouchám svou oblíbenou hudbu (pořádně „osolenou“ hlasitostí do kvalitních reprobeden) a přitom sním, jak bych si cestoval po kulturně-historicky či přírodně zajímavých lokalitách celého světa, kdybych na to měl :-). To jediné (omezené finance) je na tom důchodu jaksi protivné;-)

Poděkování u generálního ředitele NK ČR, zprava: Tomáš Foltýn, Vít Richter, Zdeněk Bartl, Edita Lichtenbergová, Petra Šťastná, Lenka Maixnerová

Nová služba – poskytnutí digitalizátů z Národní digitální knihovny

Národní knihovna nabízí několik možností, jak získat digitální kopie dokumentů, které jsou z pohledu autorského zákona již volné. Využít můžete např. službu **EOD**, nechat si zhotovit různé typy digitálních kopií jednotlivých stran nebo si je můžete sami či s naší pomocí stáhnout z digitální knihovny.

Pokud potřebujete z **Národní digitální knihovny** (NDK) získat volná díla ve větším objemu (např. byste je chtěli dále zpracovávat nebo publikovat), mohla by pro vás být zajímavá nová služba, kterou NK ČR poskytuje od ledna 2022. Jejím prostřednictvím můžete získat dokument ve formátu PDF včetně textové vrstvy,

která vzniká automatickým zpracováním skenů pomocí metody OCR.

Základní podmínkou je, aby daný dokument byl v Národní digitální knihovně označený jako veřejné dílo. To si můžete v NDK zobrazit i z domova bez jakýchkoliv omezení nebo nutnosti se do NDK přihlašovat, stažení ve formátu PDF je ale možné jen v omezeném rozsahu. Vzhledem k tomu, že stahování a příprava výsledných PDF souborů na objednávku probíhá automatizovaně, další podmínkou je, abyste si objednali 150 a více stran. OCR vrstva vzniká ze skenů automaticky, její kvalita se tak u jednotlivých dokumentů může odlišovat. Rádi vám proto posky-

neme několik stránek jako vzorek, abyste mohli posoudit, zda se pro vaše potřeby budou dodané PDF soubory hodit.

Před poskytnutím digitálních kopií budete s NK ČR uzavírat smlouvu a obdržíte od nás k úhradě také zálohovou fakturu. **Cena** za jednu takto staženou stránku je 0,40 Kč. Výsledné soubory od nás po podepsání smlouvy a úhradě faktury obdržíte elektronickou cestou, každý objednaný titul reprezentuje jeden PDF soubor.

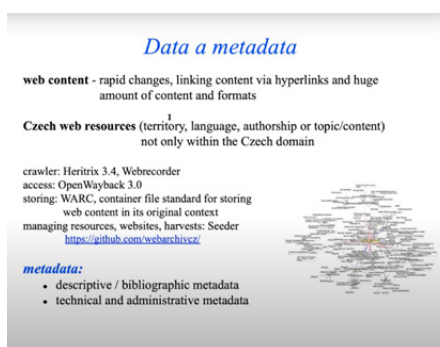
Pro další informace se můžete obrátit na adresu reference@nkp.cz.

Karolína Košťálová

Výzkum národních bibliografií DARIAH BiblioData WG Meeting

Metadata, jimiž jsou archivní data opatřována, jsou cenným zdrojem informací a mají značný potenciál pro různé badatelské záměry. Archivní data **Webarchivu** jsou obohacována o dva typy metadat. Vedle bibliografických metadat to jsou také metadata technická a administrativní. Část zdrojů určených k pravidelné a dlouhodobé archivaci má katalogizační záznamy (viz **Katalogizační manuál**), které jsou součástí České národní bibliografie. Technická a administrativní metadata obsahují informace o souborovém formátu, ve kterém jsou data uložena, a popisují technické údaje získané během sklizni (datum zahájení a ukončení sklizně, její typ, velikost, autor apod.).

V kontextu možností výzkumného užití národních bibliografií byl Webarchiv přizván kolegy z Ústavu pro českou literaturu AV ČR, s nimiž spolupracuje v oblasti sklizení webových literárních zdrojů (**Český literární internet**), k účasti na online **workshopu National bibliographies and catalogs curation and research: digital humanities outlook**. Pořádala ho pracovní skupina **DARIAH Bibliographical Data Working Group** (BiblioData WG), která se

Z prezentace Webarchiv – data, metadata and tools for research

snaží podporovat spolupráci a výměnu zkušeností mezi producenty dat, kurátory, výzkumníky a dalšími odborníky v oblasti bibliografických dat směřující k jejich výzkumnému využití. V rámci workshopu, kterého se zúčastnili zástupci DARIAH Bibliographical Data Working Group, IFLA Bibliography Section a šesti evropských knihoven – vedle české to byla maďarská, švédská, finská, německá a polská, byly představeny možnosti národních bibliografií pro další výzkum založený na datech i vize mezinárodní spolupráce. Prezentovány byly specifické

přístupy, projekty a nástroje související s bibliografickými daty, s problematikou tzv. propojených dat (Linked Data), s metadatovými standardy nebo archivními webovými daty, metadaty nebo mikroformáty. Český webový archiv představil mimo jiné aplikaci **WA-KAT**, kterou vyvinul pro katalogizaci webových zdrojů, nebo výzkumný **projekt** zaměřený na vytěžování velkých dat z webových archivů. Součástí workshopu byla panelová diskuse zainteresovaných odborníků. Je zřejmé, že využití bohatství dat národních bibliografií pro další výzkum je jednou ze zajímavých výzev v oblasti digital humanities. Pro zájemce o tuto problematiku je k dispozici **záznam** workshopu.

Marie Haškovcová

Co čte knihovník

Jan Lukavec

Lenka Pořízková, Jiřina Šmejkalová (eds.)

Co jsou dějiny knihy? Antologie textů k dějinám a teorii knižní kultury

„Dějiny knižní kultury“ jsou oborem, který má u nás několik desítek let dlouhou tradici (a „knihověda“ téměř stoletou). Nicméně disciplína, která je v anglosaském prostoru známá jako „book history“ nebo „book studies“, je komplexnější a ambicióznější. O tom, jakými směry se v posledním půlstoletí ubíraly debaty v této relativně nové disciplíně v západoevropském kontextu, pojednává kniha *Co jsou dějiny knihy? Antologie textů k dějinám a teorii knižní kultury* (Academia, Praha, 2022, 256 s.). Obsahuje dosud nepřeložené texty badatelů už téměř klasických, ale i těch u nás relativně méně známých. To vše doprovází obsáhlý úvod od jedné ze dvou editorek, Jiřiny Šmejkalové. V knize se střídají obecné teoretické úvahy a konkrétní historické analýzy, přičemž autorky čtenáře uvádějí do různých časoprostorů. Například mezi raně novověké tiskaře, kteří se ocitli v předvoji boje za rozšíření nových myšlenek, takže jim často hrozilo pronásledování a někteří byli dokonce – i se svými knihami – upáleni. Další exkurz

„Autoři čtenáře uvádějí například mezi raně novověké tiskaře, kteří se ocitli v předvoji boje za rozšíření nových myšlenek, takže jim často hrozilo pronásledování a někteří byli dokonce – i se svými knihami – upáleni.“

nás přivádí mezi české čtenáře a hlavně čtenářky modlitebních knih v 18. století, které byly v některých případech gramaticky genderově rozlišeny (šlo hlavně o výtisky vyslovené pro ženy), což mělo napomáhat tomu, aby se snáze staly předmětem osobního přivlastnění.

Obecně kniha zdůrazňuje, že neexistuje osamocený modelový čtenář, ale vždy jde o konkrétního člověka zasazeného do určité komunity. Čtení je totiž také sociální interakce: „Jeden čtenář potřebuje druhého, který by mu šel příkladem, poskytl zpětnou vazbu k výkladu četby a knihu doporučil, pohaněl nebo zapůjčil.“ Knihu bychom tedy neměli považovat pouze za zdroj myšlenek a obrazů, ale rovněž za „zprostředkovatele mezilidských vztahů“.

„Knihu bychom tedy neměli považovat pouze za zdroj myšlenek a obrazů, ale rovněž za „zprostředkovatele mezilidských vztahů“.“

Stejnou pozornost recenzovaná publikace věnuje i dějinám autorství. Odmítá mýtus „osamocené geniaálního autora“ s ohledem na to, jak velké množství spolupráce, vyjednávání a zprostředkovávání bylo v minulosti nedílnou součástí autorství. Bez vztahů, které si i ti nejslavnější autoři vytvořili s různými prostředníky ve vydavatelském procesu – s tajemníky, sazeči, tiskaři, editory, kolegy autory, nakladateli, recenzenty či agenty, bychom je dnes pravděpodobně neznali. Nebo by alespoň nebyli tak proslulí. Jejich taktiky přitom byly někdy dosti překvapivé: když kupříkladu **Voltaire** zkorigoval vytištěné archy, které obdržel od svého nakladatele, přeposlal je ještě jinému za účelem pirátského vydání. Podobné triky prý používal často. Byl to způsob, jak zvýšit množství svých vydaných knih, což mu pomáhalo plnit jeho hlavní cíl, jímž bylo šířit osvěcenství.

Recenzovaná publikace si přednostně všímá jednotlivých složek modelu knižního komunikačního okruhu od Roberta Darntona, jimiž jsou autoři, nakladatelé, knihaři, tiskaři, knihkupci, distributoři a knihovníci se čtenáři. Ovšem Jiřina Šmejkalová uvádí i alternativní okruh zaměřený na jednotlivé životní fáze

„Co se týká budoucnosti, jsou autorky spíše optimistické. Rozhodně se v publikaci nelká nad údajným přicházejícím zánikem tištěné knihy.“

samotné knihy (s potlačením lidské složky): „vydání, výrobu, distribuci, recepci a přežití“. Co se týká budoucnosti, jsou autorky spíše optimistické. Rozhodně se v publikaci nelká nad údajným přicházejícím zánikem tištěné knihy, ale nadějeplně se v ní vyjmenovávají výhody, které čtení v digitálním věku potenciálně skýtá pro výzkumníky. Recenzovaná publikace nemá za cíl vyprávět „dějiny knihy“ neb čtení, jako to dělají třeba *Knihy. Přehledné dějiny od klínového písma po elektronické čtečky* nebo Trávníčkův *Kulturní vetřelec: Dějiny čtení – kalendárium* (Host 2020). Místo toho chce přinést „základní vhled do komplikované problematiky poměrně mladého a bytostně interdisciplinárního oboru“.

LENKA POŘÍZKOVÁ - JIŘINA ŠMEJKALOVÁ (EDS.)

CO JSOU DĚJINY KNIHY?

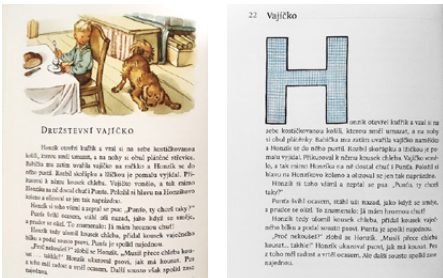
*Antologie textů k dějinám
a teorii knižní kultury*

ACADEMIA | KNIŽNÍ
KULTURA

Zajímavosti a tipy

Honzíkova cesta do NKF

V Národním konzervačním fondu se neuchováá jen jedno vydání díla, ale všechna, která byla od začátku 20. století vydána. A tak jsou mnohé tituly ve fondu vícekrát. Jednoho rekordmana, který je v NKF dokonce dvacet osmkrát, si přiblížíme v tomto článku. Jde o knihu, která je stálíci mezi dětskými knihami již od roku 1954, kdy byla poprvé vydána. Řeč bude o *Honzíkově cestě* od Bohumila Říhy. Jak je všeobecně známo, v knize jsou popsána Honzíkova dobrodružství u prarodičů ve vesnici Koníkovice.

Srovnání dvou výtisků

V průběhu let *Honzíkovu cestu* vydávalo několik nakladatelství (od Státního nakladatelství dětské knihy po nakladatelství Axióma), ale knihy byly doplněny ilustracemi jen od dvou autorů. V prvních vydáních se o obrázky postaral Antonín Pospíšil a od roku 1960 se vydávaly knihy s ikonickými ilustracemi Heleny Zmatlíkové. Zajímavostí je, že v první polovině šedesátých let vycházely knihy s ilustracemi od obou autorů.

Důležitým mezníkem pro *Honzíkovu cestu* byl rok 1991, kdy poprvé vyšlo aktualizované vydání. Úpravy v textu měla na starost Eliška Janovská, autorova dcera. Bylo to z důvodu, aby knihy byly stále moderní a četly se i nadále, jak si sám spisovatel přál. Z knih byly například vy-

puštěny pasáže o družstvu, ve kterém dědeček i babička pracovali.

Některé úpravy byly asi trochu unáhlené a poplatné porevoluční době. A proto v roce 2009 poprvé vyšlo nové upravené vydání. Pasáže o družstvu nebyly do knihy přidány, ale v jiných oblastech se kniha opět více přiblížila prvním vydáním. Příkladem může být slovíčko MOLDÁNKY. Ještě v roce 1985 malý Honzík natahoval moldánky, ale po sametové revoluci začal jen natahovat a o téměř dvacet let později opět natahoval moldánky.

V NKF nejsou jen česká vydání, ale *Honzíkova cesta* je uložena i v několika překladech (anglicky, japonsky, maďarsky, rusky, slovensky a srbsky). Ve fondu také nalezneme dvoujazyčnou verzi pro výuku češtiny rusky mluvících studentů nebo audioknihy.

Ukázky

Původní text z roku 1954

„Čí je to koník? Puntů znám, kocoura znám, ale koníka jsem ještě neviděl.“
 „To je koník družstevní.“
 „Co je to družstevní?“ vyptával se Honzík.
 Tomuhle zvláštnímu slovu nerozuměl.
 „To znamená, že patří všem lidem v Koníkovicích. Já jsem si ho na dnešek jenom vypůjčil.“
 „A dědečku,“ zamyslel se Honzík, „co je ještě družstevní?“
 „Třeba pole,“ odpověděl dědeček a ukázal bičem kolem dokola.
 „Vidíš, to všechno jsou naše pole. Patří našemu družstvu.“

Aktualizovaná verze z roku 1991

„Čí je to kůň? Puntů znám, kocoura znám, ale koně jsem ještě neviděl.“
 „Ten není náš. Já jsem si ho na dnešek jenom vypůjčil.“
 Nové upravené vydání z roku 2009
 „Čí je to koník? Puntů znám, kocoura znám, ale koníka jsem ještě neviděl.“
 „Ten není náš. Já jsem si ho na dnešek jenom vypůjčil.“

Markéta Cerhová

Historické události z let končících dvojkou v Kalendáři historickém Daniela Adama z Veleslavína ve vydání z roku 1940

Kalendář historický národa českého

to jest souhrn všech pamětihodných dat jubileí i výročí událostí ze slavných dějin země České i Moravské.
 Na památku slavného Dítka Mistra Daniela Adama z Veleslavína z roku 1590

znovu po třístapadesáti letech pro potěšení a užitek Národa Českého vydáno v Praze nakladem Národního nakladatelství Ústou na Pošoviceho č. 13. 1940.

Výběr událostí zaznamenaných k měsícům března a duben

Hana Vajnerová

2. března

L. P. 1282 umřela sv. Aněžka, dcera Přemysla Ottagara I., krále českého. Ta s bratrem svým a králem Václavem I. založila špitál sv. Ducha křižovníkův s červenou hvězdou, na konci mosta pražského a bohatě nadala důchody chování chudých lidí. Item klášter bratří menších sv. Františka a sester sv. Kláry ke cti Spasitele pána Jezu Krista u Větším Městě pražském, v němž také s jinými sto pannami 46 let Pánu Bohu sloužila a život svůj dokonala.

L. P. 1912 nešťastně skončil v Divákách u Hustopeče český spisovatel Vilém Mrštík. Mladší bratr Aloise Mrštíka se roku 1890 přistěhoval na rázovité Slovácko. Slavnou jeho prací je Pohádka máje, románový hymnus mladé lásky a životního kladu z r. 1897. Ze samostatných prací Mrštíkových vyniká kniha essayí a polemik *Moje sny. Pia desideria*, kde obsažena i starší obranná brožurka *Bestia triumphans* (1897), v níž se mladý spisovatel odvážně přihlásil do boje za starou krásu královské Prahy, proti všem, kdo podřizovali zájem zachování tváře města povrchním účelům praktickým. Mrštík byl jedním z prvních a nejvýraznějších bojovníků za Starou Prahu. Spolu s bratrem Aloisem vytvořil nejsilnější selské drama české *Maryša* (1894).

11. března

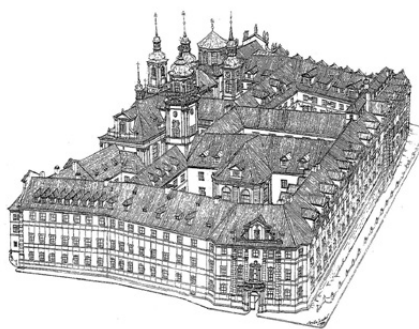
L. P. 1422 ve středu po druhé neděli postní, obce pražské dali stínati pět konšelů staroměstských, protože byli příčina stětí kněze Jana, mnicha želivského a kazatele u Matky Boží Sněžné.

14. března

L. P. 1402 Mistr Jan z Husince volen na kazatele a kaplana, aneb správce kaply svatých Nemluvňátek, jinak Betlémské, v Starém Městě pražském a správa té kaply poručena mu od fundátora jejího Jana z Mülheimu, dvořenína a rady krále Václava a po dobrovolném odevzdání a odstoupení Mistra Štěpána z Kolína.

15. března

L. P. 1562 dátum zlaté bulle aneb fundací koleje jezuitské v Starém Městě pražském, v níž císař Ferdinand dává týmž jezuitům s povolením papeže Julia III., klášter sv. Klimenta blíž mostu pražského (Klementinum) a k tomu na vychování důchodů 2.000 a půl druhého sta kop míšenských každého roku totiž to z kláštera osvinského u Žitavy 1.400 tolarův, z kláštera dobroluckého v Dolejších Lužicích 450 zlatých, a z komory své královské české 300 tolarův, etc. Té fundací potvrdil císař Maximilián ve Vídni léta 1567 měsíce máje dne 18.

20. března

L. P. 1812 zemřel v St. Germain an Laye ve Francii vynikající český hudebník Jan Ladislav Dusík.

23. března

L. P. 1862 se narodila v Kutné Hoře česká spisovatelka Gabriela Preissová.

28. března

L. P. 1592 narodil se učitel národů, Biskup Bratří, národní bohoslovec, básník, filozof a vychovatel český Jan Amos Komenský (Comenius).

29. března

L. P. 1372 v pondělí velikonoční Klášter slovanský sv. Jeronýma řeholy sv. Benedikta v Novém Městě pražském u přítomnosti císaře Karla IV., krále Václava, syna jeho, a množství jiných knížat a pánův od Jana, arcibiskupa pražského, posvěcen, a uvedeni tam od císaře Slávi, kteříž by slovanským jazykem služby boží vykonávali.

1. dubna

L. P. 1922 zemřel v Monte na Madeiře ve vyhnanství Karel I. František Josef, poslední císař rakouský a král český. S jeho nástupnictvím na trůn nebylo vážně počítáno. Po zavraždění Františka Ferdinanda d'Este se stal nástupníkem trůnu, na vladařské povolání nepřipraven. Po smrti Františka Josefa I. roku 1916 nastoupil na

trůn. Postaven doprostřed Světové války, nebyl s to zachovati monarchii, jejíhož zhrucení se vbrzku dočkal.

5. dubna

L. P. 1122 ráno spatřiny byly hvězdy u velikém počtu s nebe padati, jakoby po všem světě hvězdami přselo. Potom bylo veliké draho, neb obilé na polích od velikého vedra, horka a sucha, kteréž trvalo za tři celé měsíce, všecko shořelo a v nic přišlo.

27. dubna

L. P. 1452 stalo se památné svolení českých stavův k ustanovení Jiřího z Poděbrad za správce království.

28. dubna

L. P. 1622 arcibiskup pražský Jan Lohelius vyhlásil zákaz papeže Řehoře XV., jímž zrušeno bylo privilegium přijímání pod obojí způsobou, udělené druhdy Piem IV. roku 1564. Naprosto a na všechny časy odňat jím národu českému kalich Páně, za který byl tolik bojoval a který mu přiznal koncil basilejský a se stoletým zpožděním i kurie římská.

30. dubna

L. P. 1622 svěřena byla jezuitům Univerzita Karlova, odňatá straně pod obojí. O marných nadějích českých utrakvistů, zejména z řad akademických, krásně vypravuje Zikmund Winter v románě Mistr Kampanus. Staré Karolinum, sloučené Tovaryštvem s kolejí jeho vlastní klimentskou, zůstalo jeho až do XVIII. věku.

Zveme vás

VÝSTAVY V PŘÍZEMÍ (vchod A)

pondělí–sobota | 9.00–19.00
(v provozní době Národní knihovny ČR)
vstupné 10 Kč (pro registrované čtenáře NK zdarma)

Budoucnost v bublinách 2

Výstava komiksů inspirovaných tvorbou Stanisława Lema

28. 3. – 28. 5. 2022

Kam nás vede stále hlubší poznávání světa a vesmíru? Máme se budoucnosti bát, nebo se na ni těšit?

V roce 2021 uplynulo sto let od narození světoznámého polského spisovatele a futurologa Stanisława Lema a šedesát let od vydání jeho kultovního, již několikrát zfilmovaného románu Solaris. Polský institut v Praze při této příležitosti vyhlásil otevřenou komiksovou soutěž pro české výtvarníky, inspirovanou Lemovými slavnými povídkami a romány. Na výstavě si můžete prohlédnout výběr nejlepších prací. Dozvíte se také více o Lemově životě, díle a filmových adaptacích jeho děl.

Soutěžní práce Karolíny Balogové

Česko-baltské literární století

7. 4. – 7. 5. 2022

Diplomatické vztahy mezi Českou republikou a baltskými státy fungují již déle než sto let. Také literární překlady z litevštiny, lotyštiny a estonštiny mají v českých zemích dlouhou a pestrou tradici. Vzájemná

snaha dozvědět se více o kultuře jiných národů vyústila v průběhu let v úctyhodné množství překladů. Výstava je rozdělena do několika částí, které návštěvníka chronologicky seznámí s vývojem překladů baltských literatur v ČR. Výstavu pořádá Velvyslanectví Litevské republiky v ČR, Velvyslanectví Lotyšské republiky v ČR a Velvyslanectví Estonské republiky v ČR ve spolupráci s Národní knihovnou ČR.

Božena Němcová

Osobnost – dílo – mýtus

do 19. 3. 2022

Výstavu k výročí úmrtí Boženy Němcové připravily ÚČL a ÚJČ AV ČR, Památník národního písemnictví a ÚČJTK FF UK. Představuje Němcovou ve vzájemném napětí známých biografických reálií, literárního díla a jeho pozdějšího fungování v české kultuře i ohlasu ve světě.

V nejhlubší úctě

do 2. 4. 2022

Výstava je věnovaná knižním dedikacím, tedy tzv. provenienčním záznamům v knihách, díky nimž se ještě po staletích můžeme dozvědět, kdo, komu, mnohdy i kdy a kde, někdy i proč a za jakých okolností, knihu věnoval. Na výstavě si můžeme prohlédnout vlastnoruční dedikace renesančního vědce Tadeáše Hájka z Hájku, spisovatele Marka Twaina či malíře Edwarda Muncha; dozvíme se, jaké knihy byly věnovány princeznám, koho obdaroval vynálezce Dieselova motoru

nebo vědec Joachim Barrande. Autory i adresáty dedikací nalezených v knihách zachycuje online databáze Provenio.

Na projektu se podílely čtyři paměťové instituce: Knihovna Národního muzea, Národní památkový ústav, Národní knihovna ČR a Vědecká knihovna v Olomouci.

GALERIE KLEMENTINUM

úterý–neděle 10.00–18.00
vstup zdarma

KODEX 1085 – rukopis zblízka

22. 4. – 12. 6. 2022

Výstava představuje ukázky prací žáků čtvrtých ročníků střední školy (VOŠG a SPŠ grafické), oboru Konzervátorství a restaurátorství. Tématem expozice jsou kopie folií *Vyšehradského kodexu*. Návrhář bude mít také možnost nahlédnout do reálné makety.

SLOVANSKÁ KNIHOVNA ZVE

Ars poetica, literární podvečer věnovaný Blaze Dimitrovové

23. 3. 2022 | od 17 hodin
Zasedací sál, 1. patro (vchod A)

Literární setkání je věnované 100. výročí narození bulharské spisovatelky, básnířky, literární kritičky a političky Blazy Dimitrovové (1922–2003), které jsme si připomněli 2. ledna. O autorce promluví Marcel Černý a Jakub Mikulecký, ukázky z její tvorby přednese Marta Hrachovinová. Uvádí Ivana Srbková. Pořádá Národní knihovna ČR – Slovanská knihovna, Slovanský ústav AV ČR, v. v. i., a Bulharský kulturní institut v Praze.

PŘEDSÁLÍ VŠEOBECNÉ STUDOVNY

Exponát měsíce března Thomas Aquinas, *Commentarius in Aristotelis De coelo et mundo libros*

2. 3. – 5. 4. 2022 | 9–19 hod.

Kodex ze slavné knihovny krále Matyáše Korvína s komentářem Tomáše Akvinského k Aristotelově kosmologickému pojednání *O nebi*, jehož výzdobu zhotovil slavný florentský iluminátor Attavante degli Attavanti, byl vytvořen ve Florencii přibližně mezi lety 1485–1490.

Exponát měsíce dubna

Oekonomische Encyclopädie

6. 4. – 3. 5. 2022 | 9.00–19.00

Encyklopedie Johanna Geoga Krünitze byla vydávána v Berlíně v letech 1773 až 1858 nakladatelstvím Joachima Pauliho. Encyklopedie se skládá z 242 bohatě ilustrovaných svazků s abecedně uspořádanými předmětovými hesly a jedná se o nejrozsáhlejší německou všeobecnou encyklopedii zahrnující nejnovější poznatky napříč obory.

Národní knihovna
České republiky
National Library
of the Czech Republic

přednáškový cyklus

Z klemen- tinských pokladů

**vždy 1. úterý v měsíci
zasedací sál, 1. patro
17 hodin**

**Národní knihovna ČR
Klementinum 190
Praha 110 00**

- 1. 2. 2022 Pruské intermezzo v kartografii Čech
přednáší: Jan Sobotka**
- 1. 3. 2022 Knihovna uherského a českého
krále Matyáše Korvína
přednáší: Kamil Boldan**
- 5. 4. 2022 Krünitzova Oeconomische
Encyklopädia a fenomén
vydávání encyklopedií v 18. stol.
přednáší: Lucie Heilandová**
- 3. 5. 2022 Staré tisky v czerninské rodové knihovně
přednáší: Tereza Paličková**